

РЕШЕНИЕ

№ 134

гр. Пловдив, 03.04.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД – ПЛОВДИВ, 2-РИ ТЪРГОВСКИ СЪСТАВ, в публично заседание на петнадесети март през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Нестор Сп. Спасов

Членове: Емилия Ат. Брусева
Меденка М. Недкова

при участието на секретаря Красимира Хр. Несторова Кутрянска като разгледа докладваното от Нестор Сп. Спасов Въззивно търговско дело № 20235001000718 по описа за 2023 година

Производство по чл. 258 и сл. ГПК.

Предмет на същото са три на брой жалби.

Две от тях са въззивни и са насочени против постановеното по т. дело № 89/2022 г. по описа на Старозагорския окръжен съд решение № 189 от 08.06.2023 г. поправено с решение № 298 от 01.09.2023 г.

Едната е подадена от Застрахователно акционерно дружество „Д.Б.Ж. и З.“ АД, ЕИК ....., гр. С. и е насочена против частта от решението, с която Застрахователно акционерно дружество „Д.Б.Ж. и З.“ АД, ЕИК ....., гр. С., ж.к. „Д.“, бул. „Д-р Г.М. Д.“ № 1 е осъдено да заплати на Г. Й. М., ЕГН *****, гр. Ч., ул. „З.К.“ № 11, сумата от 80 000 лв., ведно със законната лихва от 01.11.2021 г. за обезщетяване на претърпените от нея неимуществени вреди - болки и страдания, причинени от смъртта на И.С.М. в резултат на ПТП от 17.10.2021 г. и дружеството е осъдено да заплати в полза на бюджета на съдебната власт по сметка на Сз ОС държавна такса по съразмерност в размер на 3 200 лв., а на адвокат П. К. сумата от 3388, 80 лв. адв. възнаграждение за осъществено безплатно процесуално представителство по чл. 38 от ЗА.

В жалбата се излагат подробни съображения за неправилност и незаконосъобразност на решението, поискана е отмяната му и постановяване на друго отхвърлящо иска.

Втората жалба е подадена от Г. Й. М., ЕГН *****, гр. Ч. и е насочена против частта от решението, с която е отхвърлена частичната ѝ искова претенция за обезщетяване на претърпените от нея неимуществени вреди - болки и страдания, причинени от смъртта на И.С.М. в резултат на ПТП от 17.10.2021 г. за сумата от 20 000 лв. равняваща се на разликата между претендираните 100 000 лв. явяващи се част от общо дължимите ѝ се 220 000 лв. и присъденото от Сз ОС с решението обезщетение в размер на 80 000 лв.

В жалбата се излагат подробни съображения за неправилност и незаконосъобразност на решението в тази му част, иска се отмяната ѝ и постановяване на друго осъждащо застрахователя да заплати още 20 000 лв.

Всяка една от страните и изложила становище за неоснователност на изходящата от другата въззивна жалба.

Третата жалба е частна по характер, подадена е от Г. Й. М. и е насочена против постановеното по т. дело № 89/2022 г. на Сз ОС определение № 588 от 01.09.2023 г., с което е оставена без уважение молбата на адв. П. К. в качеството ѝ на пълномощник на Г. Й. М. за изменение на решението от 08.06.2023 г. в частта за разносните относно присъденото ѝ адв. възнаграждение.

В частната жалба са изложени доводи за неправилност и незаконосъобразност на определението, поискана е отмяната му и постановяване на друго за изменение на решението на Сз ОС в частта за разносните чрез увеличаване на присъденото с него адв. възнаграждение с още 5 215, 20 лв.

По делото като трето лице помагач на страната на застрахователното дружество е везел Д. Д. Г., ЕГН *****, гр. Ч., ул. „Н.ж.“ № 19.

Съдът след като се запозна с акта предмет на обжалване и събраните доказателства намери за установено следното:

На 09.03. 2022 г. в Старозагорския окръжен съд е постъпила изходяща Г. Й. М., ЕГН *****, гр. Ч. искова молба насочена против Застрахователно акционерно дружество „Д.Б.Ж. и З.“ АД, ЕИК ....., гр. С..

В обстоятелствената част на същата се сочи, че на 17. 10. 2021 г. около 20,20 ч. по път 608, км. 30 в общ. С.З. в посока север се движел лек автомобил „О.“, модел „В.“, рег. № ..... управляван от Д. Д. Г.. Той поради движение с несъобразена скорост изгубил контрол над автомобила, излязъл извън платното за движение и пропаднал в дъре. Така вследствие на настъпилото ПТП виновно причинил телесни повреди на повече от едно лице. Един от пострадалите бил пътникът в споменатия автомобил - И.С.М.. Той бил откаран с автомобил на спешна помощ в УМБАЛ „Проф. Д-р Ст.К.“ АД, гр. С.З. с фрактура „ет луксация на ТБС синистра“, травматична контузия на бял дроб, счупване на ребра, множество наранявания по глава, тяло и крайници. В следствие на тежките си травми И.М. починал на 29.10.2021 г. В тази връзка се прави извод, че причина за настъпване на произшествието били допуснатите от Д. Г., нарушения на правилата за движение по пътищата, а смъртта на М. била в пряка причинна връзка с деянието на виновния водач Д. Г..

Сочи се, че било образувано ДП № 273/2021 г. на КАТ Ст.Загора, пр.пр. № 4669/2021 г. на ОП Ст.Загора.

По- надолу в ИМ се казва, че ищцата живеела с починалия на съпругески начала, без сключен брак от около 12 години. Те имали щастлив семеен живот, изградена хармонична връзка като полагали общи грижи за семейството, поддържали се и се обичали. В тази връзка се сочи, че загубата на човека, с който съжителствала и контактувала по посочения по- горе начин породила страдания и дискомфорт. Говори се за загуба на опората в живота ѝ и най-близък човек. Споменава се също, че тя била на възраст, в която човек трудно се справял сам с предизвикателствата в живота и имал нужда от съпругеска помощ и опора. На тази база се прави и извод, че липсата се усещала най- много. Говори се, че след смъртта на фактическия съжител тя изпитвала постоянна скръб и негативни емоционални изживявания. Те били огромни, неописуеми и щели да ѝ съпътстват през целия ѝ останал живот.

На тази база е направен извод, че претърпените от загубата на най-близкия човек неимуществени вреди следва да се обезщетят от виновния за смъртта му водач предизвикал катастрофата.

По този повод се сочи, че за управлявания от деликвентна автомобил имало сключена застраховка „Гражданска отговорност на автомобилистите“

при ответника, а той бил сред кръга от застраховани лица. Направен е извод, че по тази причина обезщетението може да се претендира направо от застрахователя.

Съгласно разпоредбата на чл. 380 от КЗ, ищцата предявила претенция за изплащане на обезщетение пред „ЗАД Д.Б.Ж. и З.“ АД, гр. С., като представила всички документи. Била заведена щета № 0801006411/2021;02 от 15.11. 2021 г., но плащане не било предложено.

На тази база е направен извод, че ищцата има интерес да претендира за плащане на обезщетението по съдебен ред и е отправено искане за осъждане на застрахователното дружество да ѝ плати обезщетение от 26 000 лв. като част от общо дължимо такова в размер на 220 00 лв. ведно със законната лихва от 01. 11. 2021 г.

С отговора на ИМ ответното дружество на първо място възразява, че пред него не била предявена претенция за изплащане на застрахователно обезщетение от Г. Й. М., поради което не била спазена процедурата по КЗ. В подкрепа на това е споменато, че него е предявена претенция за изплащане на застрахователно обезщетение от И.С.М. чрез адв. А.Б. за причинени неимуществени вреди вследствие на ПТП от 17.10.2021 г., във връзка с което била образувана застрахователна преписка №0801- 006411/2021-01 и 02. Тя обаче била предявена пред застрахователя на 01.11.2021 г., т.е. три дни след смъртта на молителя. В тази връзка се прави извод, че подалият искането адв. Б. вече не е имал представителна власт за това, доколкото пълномощията му са били прекратени със смъртта на М..

Изложени са и доводи по същество на спора.

В тях не се оспорва фактът, че за управлявания от Д. Г. автомобил е имало сключена валидна застраховка при ответника, но се застъпва становището за неоснователност на иска.

В подкрепа на това е изразено мнение, че процесното произшествие не е причинено единствено от действията на водача Д. Г. при управлението на лек автомобил „О.“, рег. № ..... В тази връзка е оспорен описания в ИМ механизъм на настъпването му и това, че увреждането е станало само поради нарушение на правилата за движение от страна на водача Г..

Оспорени са и твърденията, че поради осъществяване на пътно - транспортно произшествие от 17.10.2021 г., за ищцата Г. Й. М. са настъпили

описаните в исковата молба болки и страдания, вкл. наличието на настъпили психологически последици от инцидента.

Изразено е и мнение, че вредите не са настъпили в пряка, непрекъсната причинно-следствена връзка от осъществяване механизма на транспортния инцидент. В тази връзка е направено твърдение, че за настъпване на травмите от инцидента изключителен принос има пострадалия с оглед извършени от него в качеството му на пътник нарушения на ЗДП с оглед липсата на обезопасителен колан. С това той създал предпоставки за свободно движение на тялото във вътрешността на автомобила.

Изложено е също така становище, че смъртта И.М. не е в пряка причинно-следствена връзка с процесното ПТП. В подкрепа на това е посочено, че според епикризата от УМБАЛ „Проф. д-р Ст.К.“ АД той е бил в стабилно общо и локално състояние, с подобрен статус.

На следващо място е изразено становище, че претендираното обезщетение е изключително завишено по размер и не е съобразено с принципа за справедливост, залегнал в чл. 52 от ЗЗД.

Изложени са и доводи за съпричиняване, като във връзка със същото се говори за недължимост на исковата сума, респ. за намаляване на обезщетението най-малко с 90 %. Самото съпричиняване се свързва с качване в автомобил на видимо пиян и неправопособен водач и в пътуване без поставен обезопасителен колан.

Неоснователността на главния иск се свързва с липса на възникнало задължение за заплащане на законна лихва за забава. На самостоятелно основание е изразено и мнение, че застрахователят дължи законната лихва за забава върху застрахователното обезщетение след заявяване на извънсъдебна претенция и след изтичане срока по чл. 496, ал. 1 от КЗ. Той не бил започнал да тече предвид непредявяването на претенция пред застрахователя.

В ДИМ ищцата е оспорила възражението за неспазена процедура по чл.380 от ГПК. В тази връзка е заявено, че не е вярно обстоятелството, че извънсъдебна претенция е била заведена от името на И.М. три дни след смъртта му, както и че не била заведена претенция от ищцата. В подкрепа на това е посочено, че молбата от И.М. била подадена по „Б.п.“ АД няколко дни преди същият да почине - на дата 27.10.2021 г., а получена от ответното дружество на 01.11.21 г.

Изложени са и доводи за неоснователност на всички защитни възражения по същество на спора свързани с липса на елементи от ФС обуславящи на отговорността по чл. 45 ЗЗД на деликвента, респ. на застрахователя, тези за съпричиняване, за липса на претърпени вреди от ищцата и недължимост на законна лихва.

В отговора на ДИМ е заявено, че се поддържат всички направени с отговора защитни възражение.

Така след събиране на поисканите от страните и допустими доказателства се е стигнало до постановяване на решението предмет на обжалване. Преди това обаче съдът по искане на ответника е конституирал като трето лице помагач на негова страна Д. Д. Г., а по искане на ищцата е допуснал увеличени на частичния иск от 26 000 лв. на 100 000 лв.

В решението след анализ на събрания по делото доказателствен материал е прието, че ищцата е от кръга лица, в чийто патримониум възниква правото да претендира обезщетение за неимуществени вреди от смъртта на едно лице, както и че са налице всички останали предпоставки обуславящи отговорността на застрахователя за репарирание на причинените ѝ неимуществени вреди с оглед разпоредбите на чл. 432 от КЗ.

По отношение размерът на дължимото обезщетение е прието, че изградената между ищцата и съжителя ѝ връзка е била дълбока, емоционална и хармонична, основаваща се на взаимно разбирателство, обич, подкрепа и грижа един за друг и за общото им домакинство. Посочено е, че внезапната му смърт е породила негативни емоционални изживявания за ищцата. Тя е била съкрушена, променила се, затворила се, избягвала да общува. На тази база дължимото обезщетение е определено на 100 000 лв.

Прието е обаче, че е от страна на пострадалия в ПТП - то е налице съпричиняване на вредоносния резултат изразяващо се в пътуване без предпазен колан. Посочено е, че при поставен такъв получените от пострадалия травми са щели да бъдат по- леки, което е дало основание да се определи размер на съпричиняване от 20 %. Със същия на основание чл. 51, ал.2 от ЗЗД е намален посочения по – горе дължим размер на обезщетението.

Така на ищцата е присъдена сумата от 80 000 лв., а искът до пълният предявен размер е бил отхвърлен.

Върху тази сума е присъдена и лихва за забава от 02.11.2021 г., което

било датата на уведомяване на застрахователя за настъпване на застр. събитие.

С решенето на процесуалния представител на ищцата адв. К. е присъдено и адв. възнаграждение по чл. 38, ал. 2 от ЗА в размер на 3 388, 80 лв. определено съобразно Наредба № 1 за минималните размери на адвокатските възнаграждения с оглед уважената част от иска.

По повод на същото е подадена молба по чл. 248 от ГПК с оглед на това, че то било определено в размерите по редакцията на Наредбата действаща до 08.11.2022 г., а не тези към датата на приключване на устните състезания по делото на 08.06.2023 г.

По повод на тази молба съдът е постановил определение № 588 от 01.09.2023 г., с което е оставил същата без уважение с оглед на това, че възнаграждението се определяло съобразно редакцията към сключване на договора за правна помощ.

Недоволни от решението са останали и двете страни и са подали жалбите станали причина за започване на настоящето производство. Обжалвано е и определението по чл. 248 от ГПК.

Застрахователят, както се посочи в началото обжалва решението в осъдителната му част. В жалбата се излагат доводи, че Сз Ос не е отчел обстоятелството, че ищцата не е предявила застрахователна претенция пред застрахователя. В тази връзка се преповтаря възражението направено и в отговора на ИМ, че такава била предявена от адв. А.Б. като пълномощник на И.С. М., което обаче било сторено на 01.11.2021 г. - три дни след смъртта му.

Говори се и за неправилно прилагане от страна на Сз ОС на разпоредбата на чл. 52 от ЗЗД и определяне поради това на завишен размер на обезщетение за неимуществени вреди. В тази връзка е споменато, че не са взети под внимание свидетелските показания на бащата на починалия за отношенията между ищцата и покойния му син.

Възразява се и за това, че Сз ОС е определил значително нисък размер на съпричиняване относно неползването на предпазен колан от страна на пострадалия, както и че при формиране на извод за наличие на такова не е отчел и факта, че той се е качил в кола управлявана от водач употребил алкохол /1, 78 промила/ и нямал свидетелство за правоуправление на МПС.

По отношение на присъдената законна лихва е изразено становище, че

било абсурдно да се присъжда такава от датата на предявяване на застрахователна претенция от друго лице и да не се отчете факта, че ищцата не е предявила такава. По този повод е споменато, че присъждане на законната лихва е следвало да стане от датата на предявяване на иска на 09.03.2022 г.

Ищцата от своя страна обжалва решението в частта, с която искът ѝ е бил отхвърлен до пълния предявен размер, т.е. за сумата от 20 000 лв. равняваща се на разликата между претендираните 100 000 лв. и присъдените от Сз ОС 80 000 лв.

В нея се излагат доводи, че съдът при постановяване на решението си е допуснал процесуални нарушения изразяващи се в това, че съдът е направил изводите си на база преценка не на всички, а на част от събираните по делото доказателства. В подкрепа на това се сочи, че не е са взети предвид дадените от експертите при приемането на заключението им пояснения по изготвената от тях експертиза.

На тази база е посочено, че от страна на съда е направен неправилен извод за наличие на съпричиняване в размер на 20 % за настъпване на вредоносния резултат.

За аргументиране липсата му е направен анализ на събраните по делото доказателства относно механизма на настъпване на произшествието, разположението на починалия в автомобила, причините за настъпване на получените от него травматични увреждания и това дали те са обусловени от наличието или липсата на предпазен колар. Изложено е и становище, че дори и съдът да приеме наличието на съпричиняване той би могъл да съотнесе същото към по- голям размер на обезщетение от този претендиран с исковата молба.

В частната жалба се излагат доводи за това, че размерът на адвокатското възнаграждение по чл. 38, ал 2 от ЗА следва да се определи към момента на приключване на устните състезания по делото, а не към сключване на договора за правна помощ.

С оглед разпоредбата на чл. 269 от ГПК съдът дължи произнасяне за валидността и допустимостта на обжалваните съдебни актове служебно, а досежно правилността им с оглед посоченото в жалбата.

По повод на тази преценка ПАС намира за нужно да посочи, че един акт

е невалиден (нищожен), когато не е постановен от надлежен орган или е постановен от ненадлежен състав, т.е. от лице, което няма качество на съдия или от едноличен вместо троен състав и т.н. Нищожен е и акт, който не е подписан или не е постановен в предвидената от закона писмена форма. Налице е нищожност и в случаите, когато е постановен от съда извън пределите на неговата компетентност т.е. срещу лица неподчинени на правораздавателната власт на българските съдилища.

В случая нито една от тези предпоставки не е налице и за нищожност не може да се говори.

По отношение на недопустимостта е нужно да се спомене, че от съдържанието на чл. 270, ал.3 от ГПК следва извод, че такава е налице, когато е извършено произнасяне въпреки липсата на право на иск или има произнасяне по един непредявен иск. Налице е недопустимост и когато спорът е разгледан от некомпетентен съд, т.е. във всички случаи, когато е постановен съдебен акт въпреки липсата на предпоставки за разрешаване на спора по същество.

В случая за липса на право на иск в патримониума на ищцата от изложената фактическа обстановка не може и да се говори.

Съдът е сезиран с иск с правно основание чл. 432, ал.1 от КЗ.

В тази законова разпоредба е казано, че у вреденото лице, спрямо което застрахованият е отговорен, има право да иска обезщетението пряко от застрахователя по застраховка „Гражданска отговорност“ при спазване на изискванията на чл. 380 КЗ.

В него е предвидено, че лицето, което желае да получи застрахователно обезщетение е длъжно да отправи към застрахователя писмена застрахователна претенция.

Съответно в чл. 496, ал.1 от КЗ е казано, че срокът за окончателно произнасяне по претенция по задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите не може да е по-дълъг от три месеца от нейното предявяване по реда на чл. 380 КЗ пред застрахователя, сключил застраховката или пред неговия представител за уреждане на претенции.

В чл. 498, ал. 3 от КЗ се предвижда, че увреденото лице може да предяви претенцията си за плащане пред съда само ако застрахователят не е

платил в срока по чл. 496 КЗ, откаже да плати обезщетение или ако увреденото лице не е съгласно с размера на определеното или изплатеното обезщетение.

Анализът на горните текстове води до извод, че допустимостта на искова претенция по чл. 432, ал.1 от КЗ е обусловена от това ищецът първо да е упражнил правото си по чл. 380 от КЗ и от това в сроковете по чл. 496 КЗ да няма плащане на обезщетение, да има отказ, респ. претендиращият обезщетение да не е доволен от размера му. Наличието предпоставки обуславящи възникване на правото на иск в патриониума на ищцата при липса на извършена проверка по този въпрос още към момента на постъпване на ИМ в съда може да се прави във всеки един момент от развитието на делото, но тогава ще следва да се вземат предвид и новонастъпилите факти и обстоятелства с оглед нормата на чл. 235, ал. 3 ГПК.

В случая от представените по делото доказателства е безспорно, че процесното ПТП е станало на 17.10.2021 г. Във връзка със същото от името на пострадалия И.М. е предявена по пощата претенция за обезщетяване на получените от него неимуществени вреди на 27.10.2021 г. Тя обаче е получена от застрахователя на 01.11.2021 г., когато И.М.о вече е бил починал / 29.10.2021 г/. Това обаче не прави отправената от него застрахователна претенция приживе недопустима и от нея ще се ползват неговите наследници. Сред тях обаче несъмнено не е ищцата. Това при липса на доказателства за отправена от нейно име претенция за присъждане на обезщетение за претърпените от нея вреди от смъртта на М. би следвало да наведе първоинстанционния съд до извод за недопустимост на исковата претенция при постъпването ѝ. В случая обаче следва да се вземе предвид, че искане за обезщетение се съдържа в исковата молба постъпила в Сз ОС на 09.03.2022 г. и получена от ответника на 20.06.2022 г. Такова се съдържа и в представената пред ПАС молба подадена от ищцата по пощата на 11.08.22 и получена от ответника на 16.08.2022 г. По повод на същите действия по доброволно присъждане на каквото и да е обезщетение в сроковете по КЗ липсва. Това води до извод, че първоначалната недопустимост на исковата претенция вече е санирана и към момента са налице предпоставките за разрешаване на спора между страните относно дължимостта на обезщетение за неимуществени вреди по съдебен ред.

Във връзка със същото видно от данните по делото разгледаният от първоинстанционния съд иск е с правно основание чл. 432, ал.1 от КЗ и предмет на преценка са били факти и обстоятелства от значение за иски от този тип. Решението не е постановено и от съд, който с оглед разпоредбите на ГПК/чл. 115, ал.2/ не е следвало да разглежда настоящия правен спор.

Казаното сочи, че ПАС съобразно разпоредбите на чл. 271 от ГПК следва да реши спора по същество, като потвърди или измени изцяло или отчасти обжалваното решение. При извършване на тази преценка той ще е обвързан от посочените в жалбите съображения за неправилност на съдебното решение.

Съдът е сезиран с иск с правно основание чл. 432, ал.1 от КЗ.

От съдържанието на този законов текст следва, че основателността му на първо място е обусловена от наличието на застрахователно правоотношение за застраховка „Гражданска отговорност“ между извършителят на деликта и ответното застрахователно дружество.

По силата на такъв договор съгласно разпоредбата на чл. 477, ал. 1 от КЗ обект на застраховане по задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите е гражданската отговорност на застрахованите физически и юридически лица за причинените от тях на трети лица имуществени и неимуществени вреди, свързани с притежаването и/или използването на моторни превозни средства, за които застрахованите отговарят съгласно българското законодателство или законодателството на държавата, в която е настъпила вредата.

В чл. 493, ал.1 от КЗ е посочено, че застрахователят по задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите покрива отговорността на застрахования за причинените на трети лица, в това число пешеходци, велосипедисти и други участници в движението по пътищата, вреди вследствие на притежаването или използването на моторно превозно средство по време на движение или престой. В т.1 сред подлежащите на покриване вреди е посочено, че са неимуществените и имуществените вреди вследствие на телесно увреждане или смърт.

Това води до извод, че отговорността на застрахователното дружество при наличие на сключен договор за застраховка гражданска отговорност е обусловена и от установяването на отговорност на застрахованото лице за

причинено от него увреждане. Тя при непозволеното увреждане произтича от разпоредбите на чл. 45 и сл. от ЗЗД.

Според нормата на чл. 45 от ЗЗД всеки е длъжен да поправи вредите, които виновно е причинил другиму.

Според чл. 51 от ЗЗД пък обезщетение се дължи за всички вреди, които са пряка и непосредствена последица от увреждането.

Това предполага, че фактическият състав на непозволеното увреждане обхваща наличието на противоправно деяние, вина и вредоносен резултат, което да е пряка и непосредствена последица от увреждането.

По конкретното дело е безспорно наличието на сключен договор за застраховка между ответника и собственика на участвалия в ПТП-то автомобил. Не се оспорва и това, че водачът на същия е от кръга лица посочени в разпоредбата на чл. 477, ал.2 от КЗ. Това прави безспорен извода, че при установена негова отговорност спрямо ищеца на основание чл. 45 от ЗЗД обезщетението може да се търси от ответното дружество. В жалбата на ответното дружество срещу постановеното по делото осъдително решение не са оспорени изводите на съда досежно това, че поведението му е допринесло за смъртта на М., поради което са налице основанията на чл. 477 от КЗ за ангажиране отговорността на застрахователя. Предмет на спор обаче е това дали ищцата е претърпяла от същата неимуществени вреди, които да бъдат обезщетение, какъв е справедливият размер на дължимото обезщетение и респективно е и ли не е налице съпричиняване от страна на поминалия на вредоносния резултат и какъв е размера на същото.

От описаното по-горе съдържание на чл. 45 от ЗЗД би следвало да се направи извод, че всяко лице, което е претърпяло неимуществени вреди от противоправното деяние може да търси обезщетяване на същите.

Липсата на конкретика за кръга от лица имащи право да претендират обезщетение за неимуществени вреди е дала основание на Пленума на ВС на НРБ съобразно правомощията му по действащите в съответните периоди Закони за устройство на съдилищата да издаде постановления даващи отговор на този въпрос, които са били задължителни за съдилищата. Те са такива и с оглед действащия в момента ЗСВ.

Така в ППВС № 4/61 г. е прието, че за неимуществени вреди следва да бъдат обезщетявани само най-близките на пострадалия в случай на неговата

смърт. Те са изрично посочени - низходящи, съпруг и възходящи. Направено е и уточнение, че това става след като се установи, че действително са претърпели такава вреда. Посочено е и че нямат право на обезщетение за неимуществени вреди близките на починалия при непозволено увреждане, които са били с него в лоши лични отношения - родители, изоставили децата си, съпрузи живеещи в дълга фактическа раздяла.

С ППВС № 5/1969 г. описаният по - горе кръг лица е допълнен и е посочено, че имат право на обезщетение за неимуществени вреди и отглежданото, но неосиновено дете, съответно отглеждащият го, ако единият от тях почине вследствие непозволено увреждане, както и лицето, което е съжителствало на съпружески начала с починалия при непозволено увреждане, без да е бил сключен брак, ако това съжителство не съставлява престъпление и не противоречи на правилата на морала.

От мотивите на първото постановление е ясно, че за Върховния съд водещо при определяне кръга лица, а и размерът на самото обезщетение за неимуществени вреди е залегналия в чл. 52 от ЗЗД принцип на справедливостта. По тази причина Пленумът на ВС е приел, че този принцип предполага, че на обезщетяване подлежат лицата, които най-пряко са засегнати от загубата на морална опора и подкрепа, т.е. най-близките на пострадалия - неговите низходящи, съпруг и възходящи, които действително са претърпели вреди, т.е. не са били в лоши лични отношения с него. В това ППВС е конкретизирано, че обезщетението възмездява страданията или загубата на морална опора и подкрепа, понесени от увредения в следствие на смъртта на неговия близък.

С годините повечето съдилища са приемали това изброяване за изчерпателно. Имало е и такива изхождайки от принципа на справедливостта да се отклонят от възприетото с Постановлението. Това е наложило Пленума на ВС да разшири очертания в него кръг изхождайки от това, че в някои случаи връзки от типа присъщ за отношенията между най-близките се създават и между лица, за които липсва кръвно и юридическо основание за такова заключение. На тази база с второто споменато по- горе Постановление, Пленумът на ВС е приел, че право на обезщетение имат и лицата, за които са се създали отношения и връзки идентични с тези, посочени в ППВС № 4/61 г. Направено е и споменатото по- горе изброяване, т.е. с него степента на

близост, при които следва извод за възникване на материалното право на обезщетяване не е променена, но е презюмирано, че на такава се приравняват и изрично изброените случаи. Тук отново присъждане на обезщетение е обусловено от визираното в ППВС от 1961 условие да е налице действително претърпяване на вреди, т.е. лицата от тази група да не са в лоши отношения с починалия.

Съответно по въпроса за кръга лица имащи право на обезщетение през 2018 г. ОСНГТК на ВКС прие и ТР № 1. С него е решено, че материално легитимирано да получи обезщетение за неимуществени вреди от причинена смърт на негов близък освен лице от кръга посочен в ППВС № 4/61 г. и ППВС № 5/69 г. по изключение може и да е всяко друго лице, което е създадо трайна и дълбока емоционална връзка с починалия и търпи от неговата смърт продължителни болки и страдания, които в конкретния случай е справедливо да бъдат обезщетени. Изрично е посочено, че обезщетението се присъжда при доказани особено близка връзка с починалия и действително претърпени от смъртта му вреди. Това, а и изложеното в мотивите на самото ТР води до извод, че и тук от съдиите във ВКС не е променен възприетия в предходните две Постановления критерии за справедливост при определяне кръга от лица, които следва да бъдат обезщетени за неимуществени вреди от смъртта на друго лице. Това отново е високата степен на близост и емоционална свързаност присъщ за роднините от най-близкия наследствен кръг-родители, деца, съпруг, но вече е посочено, че такава би могла да се изгради с всяко едно лице.

От приетото в ППВС и ТР видно, че материалното право да претендират обезщетение за неимуществени вреди от смърт на едно лице се поражда в патримониума неговите низходящи, съпруг и възходящи, отглежданото, но неосиновено дете, съответно отглеждащият го, ако единият от тях почине вследствие непозволено увреждане, лицето, което е съжителствало на съпружески начала с починалия при непозволено увреждане, без да е бил сключен брак, както и всяко друго лице, което е създадо трайна и дълбока емоционална връзка с починалия и търпи от неговата смърт продължителни болки и страдания.

В хипотезите визирани в двете ППВС от претендиращото обезщетение лице на доказване подлежи това, че е от кръга посочен в същите, както и че

действително е претърпял вреди.

В хипотезата на ТРОСНГТК на доказване подлежи наличието на особено близка връзка с починалия и действително претърпени от смъртта му вреди.

По процесния казус ищцата Г. М. твърди да е лице съжителстващо на съпружески начала с починалия при причиненото от застрахования при ответника водач ПТП. Това е установено от показанията и на тримата разпитани по делото свидетели. От тях св. С. е бил съсед на двойката в С.З. - живели са на един етаж. Свидетелят Х. е бил приятел на починалия от 4-5 години и едновременно с това колега на ищцата. Последният свидетел е бащата на починалия. От показанията и на тримата е видно, че ищцата и покойния са съжителствали на семейни начала от 10 години. Това сочи, че тя е от кръга лица визиран в ППВС № 4 от 1969 г., които имат право на обезщетение за неимуществени вреди.

Така основателността на иска ѝ е обусловена от даване отговор на въпроса претърпяла ли е действителни вреди от смъртта на И.М..

В тази връзка следва да се посочи, че съгласно чл. 3 от СК всяко лице има право на брак и създаване на семейство. За създаване на семейство видно от приетото в ППВС № 4/1969 г. може да се говори и без да е налице сключен брак, т. е. при фактическо съжителство на две лица като съпрузи.

Първопричина за създаването на всяко едно семейство е любовта между мъжа и жената. Тя се развива и укрепва през годините и наред с чувства на обич се появяват и такива на приятелство, привързаност, близост и уважение. С годините при нормално развитие на отношенията връзката между съпруга и съпругата става толкоз неизменна и силна, че всеки един чувства другия като част от себе си. Отношенията в семейството предполагат взаимопомощ, уважение и подкрепа.

Внезапното прекъсване на така изградените отношения на любов, обич, уважение, близост, подкрепа и взаимопомощ /морална и икономическа/ е логично да създаде рязък дискомфорт във всяко едно семейство, при който семейните отношения са били от типа посочен по-горе. Още по силно е стресовото състояние от преустановяване на тази близост в случаите, при които прекъсването е следствие внезапната смърт на един от членовете му. Нарушаване на нормалната психика идва не само от загубата на близък човек

и състоянието на празнота и безпомощност, но и от факта, че в бъдеще той няма да е до теб, няма да го виждаш, докосваш, да споделяш с него и да получаваш обич, подкрепа и помощ в трудни житейски моменти.

Изложеното води до извод, че състоянията на скръб, болка, меланхолия, затваряне в себе си и преустановяване на контакти с приятели и роднини, чувство на празнота и безпомощност са пряко свързани със загубата на съпруг или лице, с което са изградени връзки от този тип, т.е. с произшествието довело до същата.

В чл. 52 от ЗЗД е казано, че обезщетението за неимуществени вреди се определя от съда по справедливост. Това съобразено и с ППВС № 4 от 1968 г. сочи, че размерът му зависи от вътрешното убеждение на решаващия съдебен орган, което следва да е изградено на база събрания по делото доказателствен материал установяващ характера на увреждането начина, по който то се е отразило на духовното и психично състояние на увреденото лице и разбира се икономическата обстановка в страната. При преценка начина на отразяване върху духовното и психично състояние на увредения в случаите на смърт на негов близък същата следва да се извърши и като се вземе предвид възрастта на починалия. При преценка на близостта пък следва да се има предвид не само наличието ѝ от правна или фактическа гледна точка, но и действителните отношения между починалия и претендиращия увреждане. Те от своя страна за ПАС подлежат на преценка на база данните за начина, по който същите са контактували помежду си и респективно реакциите, са имали при моменти на трудност в живота на някой от тях и т.н.

По конкретното дело за установяване на отношенията между ищцата и починалия, както се спомена и по-горе са разпитани трима свидетели.

В показанията си св. С. и Х. излагат факти и обстоятелства даващи основание да се достигне до извод, че ищцата и починалия са били една нормална средностатистическа семейна двойка, като все от тях се е отнасял с уважение към другия, полагал е грижи за домакинството и според възможностите си е участвал в осигуряването на семейния бюджет. Те сочат, че не са били свидетели на скандали между тях, нито пък са чували от други хора за такива. Споменават, че не им е и известно ищцата, респективно починалия да са имали други връзки по време на съжителството, т.е. да са си изневерявали. В показанията си св. Х. споменава и че в един определен

период починалият е бил без работа и тогава всички грижи за семейството и домакинството са били поети от работещата Г. М., както и че тя след инцидента била непрекъснато в болницата при своя приятел, за да му помага и да го обслужва след направената оперативна интервенция във връзка с полученото от ПТП-то счупване на тазобедрена става.

Всичко това води до един логичен извод, че между тях е имало любов, разбирателство, взаимопомощ в трудни моменти от единия към другия.

Тези данни са в противоречие със изложените от бащата на починалия факти и обстоятелства при разпита му като свидетел по настоящето дело. Той в тях определя ищцата като използвачка, човек с нисък морал, нямащ личен принос към домакинството, имащ лошо отношение към починалия, изневерявала му и т.н. От показанията му обаче става ясно, че той не е бил свидетел на поведение от страна на ищцата даващо му основание да прави изводи в горния смисъл. Реално той сочи, че това му било казано от неговия син. Тези му думи обаче не кореспондират с показанията на другите двама свидетели, които реално са били приятели и съседи на сина и би било логично те или да са свидетели на такова нейно поведение, респ. починалият да се е оплаквал и на тях. Това и казаното от самия свидетел навежда ПАС до извод, че показанията на бащата са дадени в състояние на афект и обида от определени действия на ищцата извършени след смъртта на сина му и изразяващи се в това, че си е позволила да претендира обезщетение за претърпени вреди от смъртта на сина и в това, че не уведомила родителите му за катастрофата, че е в болница поради получени от нея телесни увреждания, които в последствие са причинили смъртта му. Това дава основание да на ПАС да приеме, че същите не следва да се кредитират при извършване на преценката за характера на изградилата се между ищцата и починалия й фактически съжител връзка.

Реално съдържащата се в показанията на св. С. и Х. информация е достатъчна, за да се направи извод, че изградената връзка е такава даваща основание да се приеме, че ищцата търпи вреди от загубата на морална опора и подкрепа след смъртта на партньора си, както и от изживяванията непосредствено при настъпване на същата, а и след това. При определяне на тези вреди освен от това, че по делото не се установяват никакви негативни изживявания над обичайните следва да се изходи от продължителността на

връзката и икономическата обстановка в страната. По тази причина ПАС счита се размерът на обезщетението дължимо за всички негативни изживявания на ищцата следва да бъде 100 000 лв.

Дали обаче следва да ѝ се присъди точно този размер зависи и от основателността на направените от ответника възражения за съпричиняване на вредоносния резултат с оглед на това, че се е качил в автомобил управляван от неправопособно лице, което при това е било употребило алкохол и е пътувал в автомобила без поставен обезопасителен колан.

По отношение съпричиняването поради качване в автомобил управляван от пиян и неправопособен водач следва да се посочи, че за да е налице такова то пострадалия следва да е знаел за тези факти към момента на качването си в автомобила. По делото обаче доказателства, че починалият И.М. е знаел, че виновният за произшествието водач е бил неправоспособен или че е употребил алкохол липсват. Това от изключва възможността да се приеме, че той с поведението си се е поставил в състояние на риск преимайки да се вози в автомобила.

Не така стоят нещата по отношение на трето възражение за съпричиняване.

Основателността на същото е обусловена от това дали пострадалият е бил с поставен предпазен колан и ако не дали получените травми биха били факт и при наличие на такъв.

От приетата по делото на Сз ОС комплексна експертиза е видно, че по тялото на пострадалия/починалия липсват колани травми, т.е. той безспорно е пътувал на задната дясна седалка без поставен колан. Посочено е и че ако пострадалият е бил с поставен предпазен колан то той също би получил травматични увреждания, но те е щяло да бъдат по леки.

Според депозираното по делото писмено заключение получените травми са от удари на тялото върху твърди тъпи предмети - изпъкнали части и детайли в купето на катастрофиралия автомобил. Те са в лява гръдна половина, лява тазобедрена ставна област и дясна гръдна половина като според експертите първо е осъществения контакт с левите вътрешни детайли в купето на катастрофиралия автомобил и в следствие при движение и ротация в дясна гръдна половина напред към гърба на седалката на водача. Експертите съответно са посочили, че смъртта на пострадалия е настъпила от

масивна белодробна тромбоемболия, която представлява усложнение на полученото от ПТП-то изключване и счупване на лява тазобедрена става, т.е. е в пряко причинно-следствена връзка с инцидента.

Това на пръв поглед води до категоричен извод за връзка между пътуването без предпазен колан, счупването и настъпилата смърт от същото. В случая обаче следва да се направи анализ и на казаното в обясненията на вещите лица при приемане на заключението. Те там говорят, че счупването на тазобедрената става не може да се изключи и при наличие на поставен предпазен колан. Това им становище се извежда от обстоятелството, че е имало челен удар, при който тялото би отишло напред и при предпазен колан, а коляното на човек с висок ръст като починалия можело да контактува с гърба на предната дясна седалка. Възможността за контакт обаче е обусловена от начина на разположение на седалката, т. е. дали е изтеглена по-напред или по-назад в купето. От това следва, че категоричен извод, че счупването би станало факт и при поставен предпазен колан не може да се направи по причина, че липсват данни, че предната седалка е била изместена така, че при челния удар левият крак на пострадалия би контактувал с нея по начин, който да причини счупването.

Това е основание ПАС да приеме, че съпричиняване безспорно е налице и то е в размерите от 20 %.

На база изложеното следва извод, че ответното дружество следва да заплати на ищцата сумата от 80 000 лв.

Върху нея се дължи и законна лихва. Във връзка със същата е нужно да се посочи, че според чл. 492, ал. 2, т.2 от КЗ в застрахователното обезщетение се включват и лихви за забава, когато застрахованият отговаря за тяхното плащане пред увреденото лице. Посочено е че същите се дължат при условията посочени в ал. 3 на чл. 429 от КЗ. В тази алинея пък е предвидено, че те се плащат от застрахователя в рамките на лимита на отговорност и считано от по-ранната дата измежду датата на уведомяването от застрахования за настъпването на застрахователното събитие по реда на чл. 430, ал.1, т.2 от КЗ или тази на уведомяване или на предявяване на застрахователна претенция от увреденото лице. Предвиждането, че плащането на лихва става от по-ранната дата навежда ПАС до извод, че същата е дължима от момента на узнаването от страна на застрахователя за

настъпване на застрахователното събитие.

При отговорността по чл. 45 от ЗЗД деликвентата дължи законна лихва от момента на увреждането. Това сочи, че тази законна лихва се дължи и от застрахователя съответно считано от споменатия по-горе момент на узнаване. В случая това е 01.11.2021 г. и от тази дата следва да се присъди законната лихва.

В този смисъл е и решението на Сз ОС и то следва да се потвърди.

По отношение на определението по чл. 248 от ГПК ПАС намира за нужно да посочи, че основанието за плащане на възнаграждението по чл. 38, ал.2 от ЗА е сключеният между адвокатът и съответното страна по делото договор. Той е безвъзмезден в случаите, при които не се пораждат предпоставките на чл. 38, ал. 2 от ЗА. В случаите, при които тези предпоставки са налице и се определя възнаграждение плащането се прави на адвоката от насрещната страна, но в полза на лицето по чл. 38, ал.1 от ЗА, което е страна по делото и договора за правна помощ. Размерът на дължимото възнаграждение се определя от съда към момента, в който се извършва преценката за наличието или липсата на предпоставките по чл. 38, ал. 2 от ЗА, т.е. приключване на устните състезания. В случая пред Сз ОС това е станало на 22. 05.2023 г. Казаното обаче не значи, че то с оглед чл. 36, ал. 2 от ЗА следва да се определи в размер не по - нисък от този посочен в действащата към този момент редакция на Наредба № 1 за минималните размери на адвокатските възнаграждения. Това е така по причина, че според решение от 25.01.2024 г. на СЕС постановено по дело № С-438/2022 г. тълкуване на чл. 101, §2 на ДФЕС, вр. с чл. 4, § 3 на ДЕС определените с Наредбата минимални размери на възнагражденията не са задължителни и не обвързват съда. Това сочи, че при определяне на справедливия им размер съдът трябва да изхожда единствено от фактическата и правна сложност на делото, вида и количеството извършена работа от адвоката.

В случая ПАС не счита, че фактическата и правна сложност на делото е съществена. Това съобразено с извършената пред Сз ОС работа навежда настоящия състав до извод, че определеното от този съд по съразмерност възнаграждение с ДДС в размер на 3388, 80 лв. е адекватно независимо от това, че съставът е изхождал при определянето му от други съображения.

В контекста на изложените до тук разсъждения следва да се приеме, че

застрахователното дружество следва да заплати на адв. П. К. и адв. възнаграждение в същия размер от 3 388, 80 лв. и за осъщественото процесуално представителство пред ПАС.

Съответно пък Г. Й. М. следва да заплати за производството пред ПАС по съразмерност и юрисконсултско възнаграждение на застрахователното дружество от 200 лв.

Водим то това съдът

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА постановеното по т. дело № 89/2022 г. по описа на Старозагорския окръжен съд решение № 189 от 08.06.2023 г. в частта, с която Застрахователно акционерно дружество „Д.Б.Ж. и З.“ АД, ЕИК ....., гр. С., ж.к. „Д.“, бул. „Д-р Г.М. Д.“ № 1 е осъдено да заплати на Г. Й. М., ЕГН *****, гр. Ч., ул. „З.К.“ № 11, сумата от 80 000 лв., ведно със законната лихва от 01.11.2021 г. за обезщетяване на претърпените от нея неимуществени вреди - болки и страдания, причинени от смъртта на И.С.М. в резултат на ПТП от 17.10.2021 г. и дружеството е осъдено да заплати в полза на бюджета на съдебната власт по сметка на Сз ОС държавна такса по съразмерност в размер на 3 200 лв., а на адвокат П. К. сумата от 3388, 80 лв. адв. възнаграждение за осъществено безплатно процесуално представителство по чл. 38 от ЗА.

ПОТВЪРЖДАВА постановеното по т. дело № 89/2022 г. по описа на Старозагорския окръжен съд решение № 189 от 08.06.2023 г. в частта, с която е **ОТХВЪРЛЕНА** частичната искова претенция на Г. Й. М., ЕГН *****, гр. Ч. против Д.Б.Ж. и З.“ АД, ЕИК ....., гр. С. за обезщетяване на претърпените от нея неимуществени вреди - болки и страдания, причинени от смъртта на И.С.М. в резултат на ПТП от 17.10.2021 г. за сумата от 20 000 лв. равняваща се на разликата между сумата от 100 000 лв. претендирана частично от общо дължими 220 000 лв. и присъденото от Сз ОС с решението обезщетение в размер на 80 000 лв.

ПОТВЪРЖДАВА постановеното по т. дело № 89/2022 г. на Сз ОС определение № 588 от 01.09.2023 г., с което е оставена без уважение молбата на адв. П. К. в качеството ѝ на пълномощник на Г. Й. М. за изменение на решението от 08.06.2023 г. в частта за разноските относно присъденото ѝ адв.

възнаграждение.

ОСЪЖДА Застрахователно акционерно дружество „Д.Б.Ж. и З.“ АД, ЕИК ....., гр. С., ж.к. „Д.“, бул. „Д-р Г.М. Д.“ № 1 да заплати на адвокат П. К.гр. К. ул. „С.“ № 6, ет. 4, офис 10 адвокатско възнаграждение за осъществено безплатно процесуално представителство на Г. Й. М. в производството пред ПАС сумата от 3388, 80 лв. с ДДС.

ОСЪЖДА Г. Й. М., ЕГН *****, гр. Ч., ул. „З.К.“ № 11 да заплати на Застрахователно акционерно дружество „Д.Б.Ж. и З.“ АД, ЕИК ....., гр. С., ж.к. „Д.“, бул. „Д-р Г.М. Д.“ № 1 сумата от 200 лв. юрисконсултско възнаграждение по съразмерност за производството пред ПАС-

Решението е постановено при участието като трето лице помагач на страната на застрахователното дружество на Д. Д. Г., ЕГН *****, гр. Ч., ул. „Н.ж.“ № 19.

Решението подлежи на касационно обжалване пред ВКС в едномесечен срок от връчването му.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____